

Una idea de Rússia

“Resulta que hi ha una comissió de consellers de Ieltsin, dirigits per un tal Georgi Satarov, que des de fa temps es dediquen a buscar una nova Idea de Rússia, i diu que de moment encara no l’han trobada. L’única cosa clara és que la mòmia i monument de Lenin a la Plaça Roja no són compatibles amb la Idea.”

Vista des de fora Rússia és un espai gairebé sense límits, o més aviat amb límits només a l'oest, perquè els de l'est són tan lluny que és com si no existiren. Anar de Pietropavlosk o Vladivostok fins a Sant Petersburg és com fer-li mitja volta al planeta, una cosa inconcebible per als humans normals. Potser per això els russos no pensen del tot que són humans normals: ells, des de dins, també veuen que el seu país és immens, que mirant a llevant no s'acaba mai, i que per tant els russos no són com els altres pobles. Sobretot d'ençà que van rebre dels bizantins la missió de cristianitzar les estepes, i de portar la creu en lentes jornades fins a la taiga i la tundra, i tot això no fent un imperi sinó un sol país. L'imperi era una altra cosa, no terra russa infinita sinó altres terres, països del Caucas, pobles islàmics, tàrtars, turcs, asiàtics o bàltics. Era imaginable, fins i tot per a la burocràcia del tsar, fins i tot per Lenin, que la distinció entre russos i no russos algun dia pogués donar lloc a una distinció entre Rússia i uns altres països. No dic que aquesta separació fóra prevista, ni acceptada, dic que era imaginable. Lenin va renunciar, molt a contracor, a alguns trossos occidentals de l'imperi a fi de salvar-ne la resta. Stalin (que era georgià, ortodox i més rus que els russos) el va reconstruir i ampliar cap a l'oest, però el nou pare dels russos, Ieltsin valent i borratxo, hi va renunciar del tot un dia de gran nerviosisme històric. Des d'aquell dia, els russos han de repensar a cada moment el seu país. Una mica com si un dia els espanyols “perdién” Catalunya i Euskadi, i es posaven de veritat a pensar què són. Ja ho van fer després del 1898, i van decidir que eren, substancialment, castellans.

Els russos sempre han gastat molt de temps pensant què són, i la conclusió habitual és que són una cosa única i extraordinària, un poble amb una missió immensa. Per això els ha costat sempre tant l'aproximació a Occident, perquè ser “europeus com els altres” significava justament deixar de ser únics i a part. Els místics de la gran tradició russa, els grans escriptors des de Tolstoi o Dostoievski fins a Solgenitsin, els patriarques de Moscou, els nobles rurals i els pagesos quan escoltaven els sermons del pope de la parròquia, tothom ha pensat sempre el mateix: la mare Rússia és una nació immensa i diferent. I els russos que no vo-

lien ser diferents d'aquesta diferència, els que volien ser europeus, occidentals, normals, sempre han resultat gent marginal i suspecta, com el patètic Pierre de *Guerra i Pau*. És convenient recordar tot això, si es vol entendre no solament la història russa sinó la història mundial del segle XX, la figura de Lenin, l'amor al pare Stalin, les angoixes d'ara mateix, i el futur de la mòmia del Kremlin.

Resulta que hi ha una comissió de consellers de Ieltsin, dirigits per un tal Georgi Satarov, que des de fa temps es dediquen a buscar una nova Idea de Rússia, i diu que de moment encara no l'han trobada. L'única cosa clara és que la mòmia i monument de Lenin a la Plaça Roja no són compatibles amb la Idea. I el cas és que, justament, Lenin el van posar allà en cos present i etern per la simple raó que la nova Rússia, la Rússia Soviètica, necessitava urgentment un nou sant, un nou déu i un nou pare dels pobles. Això ha durat el que ha durat amb veneració universal, pelegrinatges i cues infinites. Ara, amb la restauració ortodoxa i amb els papers que apareixen als arxius, resulta que Lenin no solament no era sant, sinó que els seus pecats contra la humanitat van ser de primera magnitud. Per tant, si s'ha acabat aquella Idea, si s'ha acabat la santedat de Lenin, què cal fer amb la mòmia? Un referèndum, afirma Ieltsin, mòmia sí o mòmia no. Serà un vot popular fabulosament rus, una consulta única i sense precedents. D'altra banda, Jirinovski, també borratxo i cap visible (no sé si real) de l'extrema dreta xovinista amb nom de liberal, ha fet la proposta de comprar la mòmia i passejar-la per Rússia com una peça de circ o d'història, cobrant entrada, això sí. De manera que la Idea, la mòmia o la qüestió, pot complicar-se bastant.

De moment, a la falta d'un altre pensament més brillant, Ieltsin vol reivindicar l'últim tsar, Nicolau II. El qual, cal recordar-ho era un perfecte tarròs, espès de cervell, i enemic exemplar de la democràcia. Ara diu que el volen canonitzar com a màrtir cristià. Llàstima que la casa on va ser afusellada la família imperial, a Iekaterinenburg, va ser enderrocada en 1977 per ordre del comitè local del partit, que temia que esdevingués un lloc de pelegrinatge en memòria dels Romànov. El cap del comitè que va decidir arrasar la casa era, vés per on, un tal Borís Ieltsin. No sé si aclarirà gran cosa, vint anys després, buscant alguna Idea.